

Subject Development of Training Courses for Tour Guides Along the Agricultural Tourism Route in the College of Agriculture and Technology

Darinee pungunsakul¹ Nattachai Jantachum² Tipaporn Sujaree³

¹ Doctor of Education Program (Educational Administration), Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand

^{2,3} Faculty of Education, Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand

¹E-mail: pungunsakul1991@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0001-2992-7032>

²E-mail: nattachai@rmu.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4413-1806>

³E-mail: Tipaporn.s012501@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0411-5174>

Received 30/08/2023

Revised 26/11/2023

Accepted 10/12/2023

Abstract

Background and Aims: Developing tour guides to be well-versed in tourist attractions, creating love and pride in the local area, and developing a personality for good work performance. Able to put knowledge gained from training to good use. It also lays the foundation for professional knowledge. In addition, having a tour guide who is a person from their local area also helps in the matter of knowledge transfer because the tour guide is a local person and is, therefore, able to convey knowledge correctly. Thus, the objectives of this research were 1) to study basic information, current conditions, and training needs, 2) to develop the training curriculum, 3) to test the training curriculum, and 4) to evaluate the training curriculum and proceed it by using the research and development procedure.

Methodology: The research is divided into 4 phases. The first one is to study basic information, current conditions, and training needs. Phase 2 is to develop a training curriculum. Phase 3 is to test the curriculum. Lastly, it is to evaluate the training curriculum. The sample group is 186 diploma students using questionnaires to study. The target groups used in the interview are 15 stakeholders which are obtained by purposive sampling. The group used in Phase 2 is 7 experts who provide information for the seminar. In addition, the sample in the trial course is 30 students from the Agricultural Tourism Club. The tools are surveys, questionnaires, an assessment of conformity, and a satisfaction questionnaire. Statistics in data analysis were percentage, mean, and standard deviation.

Results: (1) The overall level of the current state of the training to develop training courses for tour guides along the agricultural tourism route is moderate. When considering in each finding, it is found that all moderate levels. Furthermore, the level of need for training tour guides along the agricultural tourism route as a whole is at the highest level. Considered on a

case-by-case basis, it was found that the level was high and the highest. (2) The training course for tour guides along the agricultural tourism route consists of 7 elements as follows: 1) Background and importance of the course 2) Principles of the course 3) Objectives of the course 4) Content of the course 5) Training activities 6) Training materials and 7) Measurement and evaluation The training curriculum has a high overall level of consistency in all aspects. There is a high level of appropriateness of the overall training course outline in all aspects as well. (3) The implementation of the tour guide training course along the agritourism route found that the trainees had higher test scores after training for tour guides along the agritourism route Higher than the 80% threshold with an average score of ability to conduct tours as an agricultural tourism guide, during training, there was an average score for making tour guides of 27.17, calculated as 90.56 percent, and an average score for making tours according to the tour guide program of 18.47, calculated as 92.33 percent overall satisfaction in every aspect was at the highest level. (4) The evaluation of the tour guide training course along the agricultural tourism route was at the highest level.

Conclusion: The current condition of tour guides along agritourism routes is balanced in all respects. It is at a moderate level in all items. and has the highest level of demand for training. The training course for tour guides along agricultural tourism routes consists of 7 elements that are consistent in terms of quality and suitability. The trainees had the highest test scores and satisfaction with the details of the tours that promote tour guides in the field of agritourism and had the highest level of overall satisfaction. The results of the training course evaluation also confirmed that the quality of both testing and overall assessment was at the highest level.

Keyword: Development of Training Courses; Tour Guides; Agricultural Tourism Route

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์ตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี

ดาริณี ปันกันสกุล¹ ณัฐชัย จันทุม² ทิพาพร สุจารี³

¹นักศึกษา สาขาหลักสูตรและการเรียนการสอนคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม,

^{2,3}อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: การพัฒนามัคคุเทศก์ให้มีความรอบรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว เกิดความรัก ความภาคภูมิใจ ในท้องถิ่น พัฒนาบุคลิกภาพในการปฏิบัติงานที่ดี สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ประโยชน์ได้ อีกทั้งยังเป็นการปูพื้นฐานความรู้ด้านอาชีพอีกด้วย นอกจากนี้การมีผู้นำเที่ยวเป็นบุคคลในท้องถิ่นของ ตนยังช่วยในเรื่องของการถ่ายทอดความรู้ เพราะมัคคุเทศก์เป็นคนในท้องถิ่นจึงสามารถถ่ายทอดความรู้ได้ถูกต้อง ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานสภาพปัญหาและความต้องการในการฝึกอบรม 2) พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม 3) ทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม และ 4) ประเมินหลักสูตรฝึกอบรม

ระเบียบวิธีการวิจัย: การวิจัยแบ่ง ออกเป็น 4 ระยะได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสภาพปัญหาและความต ้องการในการฝึกอบรม ระยะที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร และระยะที่ 4 การประเมิน หลักสูตร กลุ่มตัวอย่างในระยะที่ 1 คือ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง 186 คน ใช้สำหรับตอบแบบ สำรวจในการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้มี ส่วนเกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาการจัดการธุรกิจท่องเที่ยว เกษตรเชิงนิเวศ จำนวน 15 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยในระยะที่ 2 เป็นผู้ให้ ข้อมูลที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน ระยะที่ 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการ ทดลองใช้หลักสูตร คือ นักศึกษาชมรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสำรวจ แบบ สัมภาษณ์ แบบประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสม แบบทดสอบ แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติในการ วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน

ผลการวิจัย: (1) สภาพปัจจุบันของมัคคุเทศก์ตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ และระดับความต้องการในการฝึกอบรมมัคคุเทศก์ ตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับ มากและมากที่สุด (2) หลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์ตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบดังนี้ 1) ความเป็นมาและความสำคัญของหลักสูตร 2) หลักการของหลักสูตร 3) วัตถุประสงค์ของ หลักสูตร 4) เนื้อหาสาระของหลักสูตร 5) กิจกรรมการฝึกอบรม 6) สื่อประกอบการฝึกอบรม และ 7) การวัด และการประเมินผล โดยหลักสูตรฝึกอบรมมีระดับความสอดคล้องโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก มีระดับ ความเหมาะสมของโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เช่นกัน (3) ผลการใช้หลักสูตร ฝึกอบรมมัคคุเทศก์ตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีคะแนนการทดสอบหลังการ ฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการปฏิบัติกรนำเที่ยวเป็นมัคคุเทศก์ ท่องเที่ยวเชิงเกษตร ระหว่างการฝึกอบรม มีคะแนนเฉลี่ยการจัดทำรายการนำเที่ยว 27.17 คิดเป็นร้อยละ 90.56 และคะแนนเฉลี่ยนำเที่ยวตามรายการนำเที่ยว 18.47 คิดเป็นร้อยละ 92.33 และผู้เข้ารับการฝึกอบรม

มัคคุเทศก์ มีความพึงพอใจโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด (4) ผลการประเมินหลักสูตรฝึกอบรมมััคคุเทศก์ตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปผล: สภาพปัจจุบันของมััคคุเทศก์ตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความสมดุลทั้งรายชื่อ อยู่ในระดับปานกลางทั้งรายชื่อ และมีความต้องการในการฝึกอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด หลักสูตรฝึกอบรมมััคคุเทศก์ตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรประกอบด้วย 7 องค์ประกอบที่มีความสอดคล้องทั้งด้านคุณภาพและความเหมาะสม ผู้เข้ารับการอบรมมีคะแนนการทดสอบและความพึงพอใจทั้งรายละเอียดการนำเที่ยวที่มีผลส่งเสริมมััคคุเทศก์ในด้านท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่สูงและมีความพึงพอใจโดยรวมในระดับมากที่สุด และ ผลการประเมินหลักสูตรฝึกอบรมยังยืนยันว่ามีคุณภาพทั้งในด้านการทดสอบและการประเมินรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: หลักสูตรฝึกอบรม; มัคคุเทศก์; เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร

บทนำ

ชีวิตประจำวันของมนุษย์ย่อมต้องการช่วงเวลาในการพักผ่อนหรือการผ่อนคลายจาก ความเครียดที่เกิดขึ้นในชีวิต โดยเฉพาะในสังคมอุตสาหกรรมดังเช่นปัจจุบัน ซึ่งถูกจำกัดด้วย เวลาในการทำงานและการดำเนินชีวิตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ กิจกรรมนันทนาการจึงเกิดขึ้น เพื่อตอบสนองให้เกิดความสุขและการพักผ่อน ด้วยการทำกิจกรรมตามความชอบของแต่ละ บุคคล กิจกรรมนันทนาการจึงประกอบไปด้วยกิจกรรมหลากหลายรูปแบบและหลายประเภท (Shivers, 1981: 1-5) หนึ่งในกิจกรรมนันทนาการที่ได้รับความนิยมมาโดยตลอดคือการท่องเที่ยว ซึ่งการ ท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่เดินทางไปสู่สถานที่หนึ่งในช่วงระยะเวลาสั้นหรือยาวด้วยความสมัครใจ คนส่วนใหญ่ที่มีวันหยุดเทศกาลเหมือนกัน จึงใช้เวลาเดินทางไปสถานที่ท่องเที่ยวตาม ความชอบของตนเอง เมื่อมีนักท่องเที่ยวเดินทางไปท่องเที่ยวตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ เป็น จำนวนมากโดยเฉพาะในส่วนของท้องถิ่น ทำให้การท่องเที่ยวได้รับการพัฒนาและเจริญ เติบโตอย่างรวดเร็ว จนกลายเป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างผลประโยชน์ทาง เศรษฐกิจของประเทศมาตั้งแต่ช่วงปี ค.ศ. 1950 ในการท่องเที่ยวรูปแบบประเพณีนิยม และการท่องเที่ยวแบบมวลชน ซึ่งถือเป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงเพียงความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยที่ขาดความใส่ใจต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น (ราณี อธิชัยกุล, 2558: 8)

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564) โดยในยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวและได้รับประโยชน์จากการ ท่องเที่ยว โดยเฉพาะ ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวและการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เปิดโอกาสให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสินค้าและบริการบน พื้นฐานของมรดกและวัฒนธรรมท้องถิ่น (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560: 32-33) ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2561-2564) ได้กำหนดกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน ภายใต้วิสัยทัศน์ “การท่องเที่ยวที่มี คุณภาพระดับโลก บนฐานความเข้มแข็งของภาคเกษตรและชุมชนอย่างยั่งยืน ” โดยในยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาคุณภาพด้านการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานอย่างยั่งยืน เป็นการพัฒนาและรักษาฐานการเป็น ศูนย์กลางการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน เน้นการสร้างรายได้การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยมีกลยุทธการ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และส่งเสริมการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ เชื่อมโยงวิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยคำนึงถึงความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ส่งเสริมให้

ชุมชนได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และมีความเป็นเจ้าของ การท่องเที่ยวในพื้นที่ (สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน, 2559)

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถดำเนินการให้ตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ ดังกล่าวโดยเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) ที่มุ่งเน้นทางด้านการเรียนรู้วิถีเกษตรกรรมของชาวนาชนบทเน้นการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในการ ดำเนินกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ด้านการเกษตรและวิถีการดำรงชีวิตวัฒนธรรม ประเพณี และนำเอา ทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดการเรียนรู้ ทำให้เกิดประโยชน์ ก่อให้เกิดรายได้ต่อชุมชนและตัวเกษตรกร (กรมการท่องเที่ยว, 2553 ; ราณี อีสัยกุล, 2560: 8) หรืออาจกล่าวได้ว่า เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้น ทางการเรียนรู้วิถีเกษตรกรรมของชาวนา โดยเน้นการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในการดำเนิน กิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ด้านการเกษตร และวิถีการดำรงชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี เพื่อกระจาย รายได้สู่ท้องถิ่นโดยเพิ่มคุณค่าและคุณภาพ (Value Added)

วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีมหาสารคาม ได้กำหนดกรอบการวิจัยเชิง พื้นที่ เพื่อมุ่งเน้นผลผลิตในการพัฒนาชุมชน สังคมท้องถิ่น และพื้นที่โดยรอบวิทยาลัยฯ ในพื้นที่ ตำบลเขวา อำเภอมือ จังหวัดมหาสารคาม เกี่ยวกับประเด็นการท่องเที่ยวโดยชุมชน กลุ่มวิสาหกิจ ชุมชน และการเกษตร ทำให้กลุ่มแกนนำชุมชนและชาวนามีความต้องการพัฒนาพื้นที่เกษตรกรรม ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว และแหล่งเรียนรู้เชิงเกษตรโดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่ออนุรักษ์พื้นที่เกษตรกรรมให้คงอยู่และสร้างแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรเพื่ออนุรักษ์วิถีชีวิตดั้งเดิม และพัฒนาเป็นแหล่งให้ความรู้ให้แก่ประชาชน เนื่องจากในพื้นที่ยังคงมีสถานที่ทำการเกษตรที่สวยงาม มีความพร้อมที่จะสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ แต่ปัญหาคือวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีมหาสารคาม ยังขาดการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างเป็นรูปธรรม ต่างกับชุมชนต้นแบบที่มีการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างเข้มแข็ง (วิภารัตน์ สุราลัย (2556) วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีมหาสารคาม เป็นโมเดลต้นแบบให้กับวิทยาลัยเกษตรฯ ทั้งหมด ในการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนมีชีวิต พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ เป็นการพัฒนาภูมิคุ้มกันที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลงในยุค Disruption ให้กับผู้เรียนอาชีวศึกษาเกษตรก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกเทคโนโลยี สามารถพัฒนาไปสู่ผู้ประกอบการมืออาชีพ มั่นใจว่าเรียนเกษตรจบมาทำงานทำทุกคน และอาชีพเกษตรต่อไปจากนี้เชื่อว่าจะเป็นหัวหอสำคัญที่จะนำพาประเทศก้าวฝ่าวิกฤตทุกเรื่องไปได้

การพัฒนาภาคเกษตรให้มีความรอบรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว เกิดความรัก ความภาคภูมิใจ ในท้องถิ่น พัฒนาบุคลิกภาพในการปฏิบัติงานที่ดี สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ประโยชน์ได้ อีกทั้งยังเป็นการปูพื้นฐานความรู้ด้านอาชีพอีกด้วย นอกจากนั้นการมีผู้นำเที่ยวเป็นบุคคลในท้องถิ่นของตบยังช่วยในเรื่องของการถ่ายทอดความรู้ เพราะมัคคุเทศก์เป็นคนในท้องถิ่นจึงสามารถถ่ายทอดความรู้ได้ถูกต้อง จากงานวิจัยของ พลอยระดา ภูมิ และคณะ (2559) ศึกษาเรื่องการเสริมสร้างศักยภาพมัคคุเทศก์ท้องถิ่นในพื้นที่ชุ่มน้ำ หอนางามภูมิกวาวปี จังหวัดอุดรธานี ที่พบว่าผู้เข้าร่วม กิจกรรมมีระดับความรู้อยู่ในระดับมาก ประเด็นความรู้ ด้านบทบาทหน้าที่ของมัคคุเทศก์ท้องถิ่น การอนุรักษ์ทรัพยากร สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวและกฎหมายสำหรับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว มีระดับความรู้อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีระดับความรู้อยู่ในระดับมาก และด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น มีระดับความรู้ในระดับปานกลาง ผลการประเมินความรู้และทักษะหลังการเข้าร่วมอบรมพบว่าส่วนใหญ่ ผ่านเกณฑ์การประเมินความรู้และทักษะการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นในระดับมาก สอดคล้องกับชยาภะ ฮายาชิ (2553) ได้ศึกษาการ

จัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับถนนสายดอกไม้ ทุ่งทานตะวันเขาจีนแล ตำบลนิคมสร้างตนเอง อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ผลการศึกษาพบว่า การท่องเที่ยวทุ่งทานตะวันเขาจีนแลเป็นการท่องเที่ยวที่เกิดจากความร่วมมือของศูนย์สงครามพิเศษ เกษตรกร คนในชุมชน หน่วยงานรัฐ และนักท่องเที่ยว ที่ทำให้เกิดกิจกรรม อย่างการนั่งรถราง การขี่ม้า ร้านค้า ชุมถ่ายภาพ รวมถึงการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ต่าง ๆ อย่าง หอพัก ลานจอดรถ ฯลฯ เป็นการท่องเที่ยวที่มีพัฒนาการของการท่องเที่ยวที่ตอบสนองต่อความต้องการของ นักท่องเที่ยวและให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวจำนวนมากได้

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์ ตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิง เกษตรวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี จึงน่าจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องการท่องเที่ยวในทุก ภาคส่วน เพราะก่อให้เกิดการพัฒนาจากการจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทำให้เกิดผลประโยชน์ทาง เศรษฐกิจ เกิดรายได้และการจ้างงาน สังคมอยู่ดีกินดีมีการอนุรักษ์แหล่งทรัพยากรด้านการเกษตร ซึ่งจะ ส่งผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนในระยะยาวอย่างยิ่ง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการฝึกอบรมมัคคุเทศก์ ตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิง เกษตรวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี
2. เพื่อสร้างหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์ ตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิทยาลัยเกษตรและ เทคโนโลยี
3. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์ ตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิทยาลัยเกษตรและ เทคโนโลยี
4. เพื่อประเมินหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์ ตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิทยาลัยเกษตรและ เทคโนโลยี

การทบทวนวรรณกรรม

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในเศรษฐกิจโลก โดยส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม การเติบโตทางเศรษฐกิจ และความเข้าใจข้ามวัฒนธรรม ภายในภาคส่วนนี้ ไกด์นำเที่ยวทำหน้าที่เป็นตัวกลางที่ สำคัญ อำนวยความสะดวกในการมีปฏิสัมพันธ์ที่มีความหมายระหว่างนักท่องเที่ยวกับจุดหมายปลายทางที่พวกเขาไปเยี่ยมชม การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมมัคคุเทศก์ที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้ แนใจว่าบุคคลในวิชาชีพนี้มีความรู้ ทักษะ และมาตรฐานทางจริยธรรมที่จำเป็น เนื่องจากความต้องการ ประสพการณ์การท่องเที่ยวคุณภาพสูงยังคงเพิ่มขึ้น ความต้องการมัคคุเทศก์ที่ได้รับการฝึกอบรมมาเป็นอย่างดี และมีความสามารถจึงมีความจำเป็นมากขึ้น

บริบททางประวัติศาสตร์: ในอดีต อาชีพไกด์นำเที่ยวได้พัฒนาจากการปฏิบัติงานทั่วไปไปสู่สาขาที่มี โครงสร้างและเชี่ยวชาญเฉพาะทาง มัคคุเทศก์ในยุคแรกๆ มักจะอาศัยเกร็ดเล็กเกร็ดน้อยส่วนตัวและความรู้ พื้นฐาน แต่ด้วยการเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ความต้องการมัคคุเทศก์ที่มีความรู้และเป็นมืออาชีพ

มากขึ้นก็เกิดขึ้น เพื่อตอบสนองต่อสิ่งนี้ การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมมัคคุเทศก์อย่างเป็นทางการจึงได้รับแรงผลักดัน ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา สถาบันการศึกษาและองค์กรการท่องเที่ยวตระหนักถึงความสำคัญของการฝึกอบรมที่ได้มาตรฐานเพื่อยกระดับความเป็นมืออาชีพและความสามารถของมัคคุเทศก์

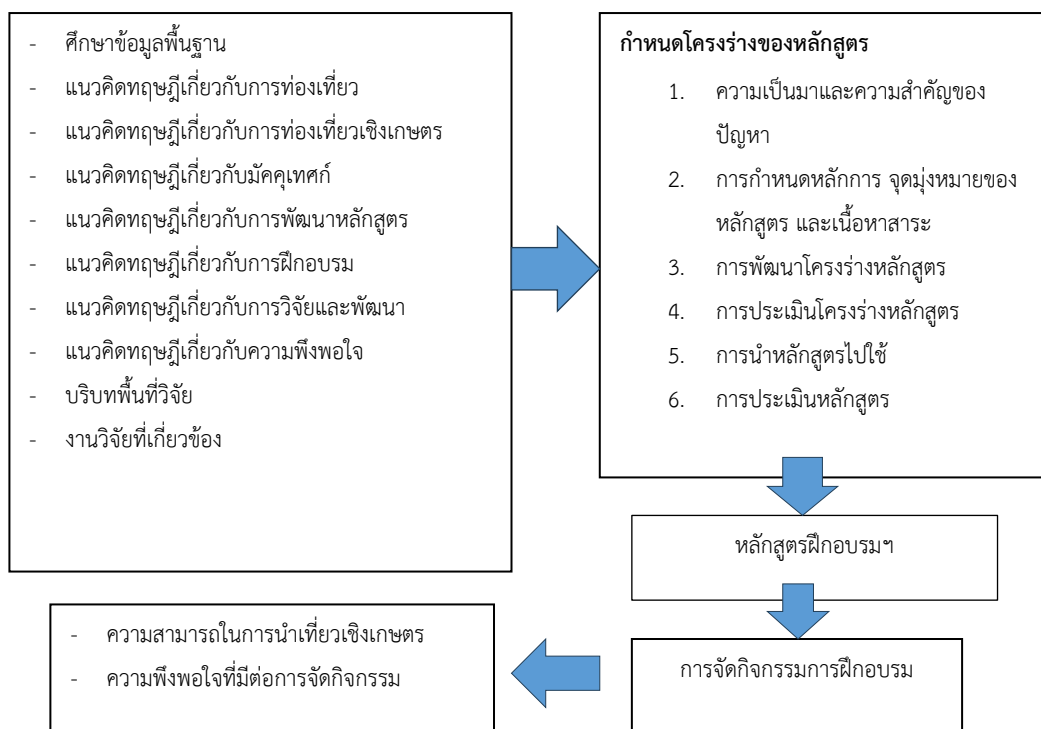
การออกแบบหลักสูตร: การออกแบบหลักสูตรการฝึกอบรมมัคคุเทศก์ครอบคลุมแนวทางสหสาขาวิชาชีพ โดยผสมผสานองค์ประกอบจากการศึกษาวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ การจัดการการท่องเที่ยว และการสื่อสาร หลักสูตรที่รอบด้านจะช่วยให้ไกด์ที่มีความมุ่งมั่นมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับจุดหมายปลายทางที่พวกเขาเป็นตัวแทน ปลุกฝังความอ่อนไหวทางวัฒนธรรม และส่งเสริมการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ โปรแกรมการฝึกอบรมมักประกอบด้วยองค์ประกอบเชิงปฏิบัติ เช่น การเยี่ยมชมสถานที่ การฝึกแสดงบทบาทสมมติ และการประเมินความสามารถทางภาษาเพื่อพัฒนาทักษะภาคสนาม

บทบาทของเทคโนโลยี: ในภูมิทัศน์ร่วมสมัย เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการกำหนดหลักสูตรการฝึกอบรมมัคคุเทศก์ การจำลองความเป็นจริงเสมือน (VR) แพลตฟอร์มออนไลน์ และแหล่งข้อมูลมัลติมีเดียเชิงโต้ตอบ ได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษาไกด์นำเที่ยว ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเหล่านี้ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับประสบการณ์ที่ดื่มด่ำ ช่วยให้พวกเขาสามารถสำรวจจุดหมายปลายทาง ฝึกฝนเทคนิคการขึ้นนำ และพัฒนาความสามารถในการเล่าเรื่องได้เสมือนจริง การบูรณาการเทคโนโลยีช่วยให้แน่ใจว่าไกด์นำเที่ยวมีความพร้อมเพื่อตอบสนองความคาดหวังที่เปลี่ยนแปลงไปของนักท่องเที่ยวยุคใหม่

การพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง: ด้วยตระหนักว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา หลักสูตรการฝึกอบรมมัคคุเทศก์จึงเน้นย้ำถึงความสำคัญของการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง โอกาสด้านการศึกษาและการพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่องช่วยให้มัคคุเทศก์สามารถติดตามแนวโน้มของอุตสาหกรรม อัปเดตความรู้เกี่ยวกับจุดหมายปลายทาง และปรับปรุงทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ องค์กรวิชาชีพและโปรแกรมการรับรองมีส่วนช่วยในการสร้างมาตรฐานการฝึกอบรมมัคคุเทศก์ การสร้างมาตรฐานเพื่อความเป็นเลิศและการประพฤติปฏิบัติทางจริยธรรมในวิชาชีพ (Smith & Johnson, 2020)

สรุป การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมมัคคุเทศก์เป็นส่วนสำคัญต่อความเป็นมืออาชีพและความสำเร็จของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ด้วยการให้การศึกษาที่ครอบคลุม ผสมผสานความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และเน้นการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง หลักสูตรเหล่านี้ทำให้มั่นใจได้ว่ามัคคุเทศก์มีความพร้อมในการมอบประสบการณ์การท่องเที่ยวที่สมบูรณ์และมีความรับผิดชอบ

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ระยะที่ 1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์ตามเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี โดยดำเนินการ ดังนี้

ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง/กลุ่มเป้าหมาย

1) ประชากร คือ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาลัยเกษตรวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี จำนวน 363 คน (วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี มหาสารคาม. 2565, เว็บไซต์)

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์ ตามเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี กลุ่มตัวอย่างได้มาจากประชากรเบื้องต้น กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970; บุญชม ศรีสะอาด, 2553: 43) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 186 คน ใช้สำหรับตอบแบบสำรวจในการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมและความต้องการในการเข้ารับการฝึกอบรม และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ จำนวน 15 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 1

1) แบบสอบถามสภาพปัญหาและความต้องการมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

2) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ใช้สัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและมีส่วนได้ส่วนเสีย กับแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์ ตามเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี จำนวน 15 คน

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดำเนินการระยะที่ 1 ดังต่อไปนี้

1) แบบสอบถามสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร

1.1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2) ร่างแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด เป็นแบบสอบถาม และความต้องการในการเข้ารับการฝึกอบรม

1.3) นำแบบสอบถาม เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบพิจารณาให้คำแนะนำ พร้อมทั้งดำเนินการแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

1.4) พิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

2) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

เพื่อสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์ ตามเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กับผู้มีส่วนได้เสียกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 ใช้สำหรับบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการสัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับประเด็นสำคัญในการสัมภาษณ์

การสร้างแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1) ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์

2) กำหนดรูปแบบและประเภทแบบสัมภาษณ์ การวิจัยในครั้งนี้กำหนดรูปแบบของแบบสัมภาษณ์เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง

3) กำหนดโครงสร้างเพื่อวางแผนสร้างแบบสัมภาษณ์ กำหนดประเด็นที่ต้องการสัมภาษณ์

4) จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ พร้อมทั้งดำเนินการแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

5) จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้สัมภาษณ์ อาจารย์ คณะกรรมการสถานศึกษาและนักศึกษา ที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อประสานงานกับกลุ่มตัวอย่าง ด้วยตนเอง

2) ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามและรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ผลการตอบแบบสอบถามสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) วิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์ ตามเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี รวมทั้งการวัดและการประเมินผล โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ระยะที่ 2 เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์ ตามเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี

ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง/กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 2 ในการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญสาขาต่าง ๆ จำนวน 9 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน 2 คน 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและการประเมินผล 1 คน 4) รองผู้บริหารฝ่ายวิชาการ 1 คน 5) ผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน 6) ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการท่องเที่ยว 1 คน และ 7) ผู้เชี่ยวชาญด้านการเกษตร 1 คน รวม 9 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) เอกสารประกอบหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์ ตามเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี

2) แบบประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรม

3) แบบทดสอบเกี่ยวกับเนื้อหาในการฝึกอบรมก่อนและหลังการฝึกอบรม

4) แบบสอบถามความพึงพอใจ

5) แบบประเมินด้านการปฏิบัติด้านการนำเที่ยว

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1) การยกร่างหลักสูตรฝึกอบรม (ฉบับร่าง)

ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร บทความ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์ ตามเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี มากำหนดองค์ประกอบหลักสูตร จุดประสงค์ และขอบเขตเนื้อหา ตลอดจนแนวทางในการวัดและการประเมินผลของหลักสูตรฝึกอบรม โดยมีรายละเอียดขององค์ประกอบของหลักสูตร 7 องค์ประกอบ ดังนี้ 1.1) ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 1.2) หลักการของหลักสูตร 1.3) จุดประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม 1.4) เนื้อหาสาระของหลักสูตรฝึกอบรม 1.5) กิจกรรมการเรียนการสอนและการฝึกอบรม 1.6) สื่อ/อุปกรณ์การฝึกอบรม 1.7) การวัดและประเมินผล

ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์ ตามเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี โดยดำเนินการ ดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง ที่เป็นสมาชิกชมรม “มัคคุเทศก์” จำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือจากการวิจัยระยะที่ 2 มาวางแผนทดลองใช้เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์ ตามเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี

- 1) แบบประเมินภาคปฏิบัติ
- 2) แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

ระยะที่ 4 การประเมินหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์ ตามเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีมหาสารคาม

เพื่อศึกษาประเมินหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์ ตามเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีมหาสารคาม ใช้รูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam, 1972) ซึ่งได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินที่เรียกว่า ชิป โมเดล (CIPP Model) โดยประเมินบริบทที่สำคัญ 4 ประการ คือ 1) การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation: C) 2) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation: I) 3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation: P) 4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation: P)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ค่าสถิติที่ใช้ในการวิจัยมี สถิติพื้นฐาน ดังนี้ 1) ค่าร้อยละ 2) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ 3) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Object: IOC)

ผลการวิจัย

ระยะที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สภาพปัญหาและความต้องการในการฝึกอบรมมัคคุเทศก์ ตามเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์ตามเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ดังนี้

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันและความต้องการในการฝึกอบรมมัคคุเทศก์ตามเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี

ข้อ ที่	รายการประเมิน	สภาพปัจจุบัน			ความต้องการ		
		$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
1.	มีทัศนคติต่อการเป็นมัคคุเทศก์ท่องเที่ยวเชิงเกษตร	2.61	0.75	ปานกลาง	4.54	0.56	มากที่สุด
2.	มีการเตรียมความพร้อมในการให้บริการนักท่องเที่ยวในฐานะเป็นมัคคุเทศก์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร	2.67	0.65	ปานกลาง	4.51	0.86	มากที่สุด

ข้อ ที่	รายการประเมิน	สภาพปัจจุบัน			ความต้องการ		
		$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
3.	สถานศึกษามีการยกระดับคุณภาพการศึกษาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	3.42	0.61	ปานกลาง	4.39	0.53	มากที่สุด
4.	มีการจัดอบรมมัคคุเทศก์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี	2.64	0.51	ปานกลาง	4.74	0.44	มากที่สุด
5.	มีความรู้ความเข้าใจการท่องเที่ยวและนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐบาล	2.55	0.87	ปานกลาง	4.32	0.47	มาก
6.	มีความรู้ความเข้าใจพฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ	2.74	0.61	ปานกลาง	4.55	0.50	มากที่สุด
7.	มีความรู้ความเข้าใจจิตวิทยาการบริการและมนุษยสัมพันธ์	2.52	0.51	ปานกลาง	4.58	0.49	มากที่สุด
8.	มีความรู้ความเข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและมัคคุเทศก์ทั่วไป	2.82	0.70	ปานกลาง	4.55	0.67	มากที่สุด
9.	มีความรู้ความเข้าใจระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ	2.87	0.44	ปานกลาง	4.47	0.77	มาก
10.	มีความรู้ความเข้าใจความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว	2.77	0.53	ปานกลาง	4.21	0.41	มาก
11.	มีความรู้ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ จรรยาบรรณและวิธีปฏิบัติของมัคคุเทศก์ทั่วไป	2.74	0.60	ปานกลาง	4.60	0.49	มากที่สุด
12.	มีความรู้ความเข้าใจการจัดทำรายการนำเที่ยวตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร	2.70	0.64	ปานกลาง	4.62	0.78	มากที่สุด
13.	การปฏิบัติหน้าที่ตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี	2.64	0.48	ปานกลาง	4.63	0.63	มากที่สุด
รวม		2.75	2.12	ปานกลาง	4.52	0.12	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของมัคคุเทศก์ตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.75$; SD. = 2.12) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ สถานศึกษามีการยกระดับคุณภาพการศึกษาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ($\bar{X} = 3.42$; SD. = 0.61) มีความรู้ความเข้าใจระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ($\bar{X} = 2.87$; SD. = 0.44) มีความรู้ความเข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและมัคคุเทศก์ทั่วไป ($\bar{X} = 2.82$; SD. = 0.70) และระดับความต้องการในการฝึกอบรม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$; SD. = 0.12) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก มีการจัดอบรมมัคคุเทศก์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ($\bar{X} = 4.74$; SD. = 0.44) การปฏิบัติหน้าที่ตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ($\bar{X} = 4.63$; SD. = 0.63) มีความรู้ความเข้าใจการจัดทำรายการนำเที่ยวตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร ($\bar{X} = 4.62$; SD. = 0.78)

ระยะที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์ตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี

ผู้วิจัยได้พัฒนาร่างหลักสูตรฝึกอบรมฯ รวมถึงการตรวจสอบคุณภาพเพื่อยืนยันความเหมาะสมและความสอดคล้อง ผู้เชี่ยวชาญประเมิน เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้และปรับปรุงก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผลสรุปได้ดังนี้ หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น มี 7 องค์ประกอบดังนี้ 1) ความเป็นมาและความสำคัญของหลักสูตร 2) หลักการของหลักสูตร 3) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร 4) เนื้อหาสาระของหลักสูตร 5) กิจกรรมการฝึกอบรม 6) สื่อประกอบการฝึกอบรม และ 7) การวัดและการประเมินผล ดำเนินการประเมินร่างหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น โดยผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้อง และความเหมาะสม ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์ตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี

รายการประเมิน	ระดับความสอดคล้อง		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.สภาพปัญหาและความจำเป็นกับหลักการของหลักสูตร	4.14	0.83	มาก
2.หลักการของหลักสูตรกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	4.29	0.70	มาก
3.หลักการของหลักสูตรกับการจัดกิจกรรมฝึกอบรม	4.57	0.49	มากที่สุด
4.วัตถุประสงค์ของหลักสูตรกับเนื้อหาสาระของหลักสูตร	4.00	0.76	มาก
5.วัตถุประสงค์ของหลักสูตรกับกิจกรรมฝึกอบรม	4.14	0.83	มาก
6.เนื้อหาสาระของหลักสูตรกับการจัดกิจกรรมฝึกอบรม	4.29	0.70	มาก
7.เนื้อหาสาระของหลักสูตรกับสื่อประกอบการฝึกอบรม	4.29	0.70	มาก
8.เนื้อหาสาระของหลักสูตรกับระยะเวลาฝึกอบรม	4.57	0.49	มากที่สุด
9.การจัดกิจกรรมฝึกอบรมกับระยะเวลาฝึกอบรม	4.43	0.49	มาก
10.การจัดกิจกรรมฝึกอบรมกับสถานที่ฝึกอบรม	4.86	0.35	มากที่สุด
11.การจัดกิจกรรมฝึกอบรมกับสื่อประกอบการฝึกอบรม	3.86	0.64	มาก
12.การประเมินผลหลักสูตรกับหลักการของหลักสูตร	4.29	0.70	มาก
13.การประเมินผลหลักสูตรกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	4.57	0.49	มากที่สุด
14.การประเมินผลหลักสูตรกับเนื้อหาสาระของหลักสูตร	4.43	0.49	มาก
15.การประเมินผลหลักสูตรกับกิจกรรมฝึกอบรม	4.14	0.64	มาก
โดยรวม	4.32	0.14	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่าความสอดคล้องหลักสูตรฝึกอบรมโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$; $SD. = 0.14$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ การจัดกิจกรรมฝึกอบรมกับสถานที่ฝึกอบรม ($\bar{X} = 4.86$; $SD. = 0.35$) หลักการของหลักสูตรกับการจัดกิจกรรมฝึกอบรม ($\bar{X} = 4.57$; $SD. =$

0.49) เนื้อหาสาระของหลักสูตรกับระยะเวลาฝึกอบรม ($\bar{X} = 4.57$; SD. = 0.49) การประเมินผลหลักสูตรกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ($\bar{X} = 4.57$; SD. = 0.49)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมของโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์ตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านความเป็นมาและความสำคัญของหลักสูตร	4.15	0.16	มาก
ด้านหลักการของหลักสูตร	4.09	0.18	มาก
ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	4.00	0.16	มาก
ด้านเนื้อหาสาระของหลักสูตร	4.14	0.02	มาก
ด้านกิจกรรมในการฝึกอบรม	4.05	0.16	มาก
ด้านสื่อประกอบการฝึกอบรม	4.33	0.18	มาก
ด้านการวัดและการประเมินผล	4.19	0.04	มาก
โดยรวมทุกด้าน	4.12	0.12	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ความเหมาะสมของโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$; SD. = 0.12) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ด้านสื่อประกอบการฝึกอบรม ($\bar{X} = 4.33$; SD. = 0.18) ด้านการวัดและการประเมินผล ($\bar{X} = 4.19$;SD. = 0.12) ด้านความเป็นมาและความสำคัญของหลักสูตร ($\bar{X} = 4.15$; SD. = 0.16) ด้านเนื้อหาสาระของหลักสูตร ($\bar{X} = 4.14$; SD. = 0.02) ด้านหลักการของหลักสูตร ($\bar{X} = 4.09$; SD. = 0.18) ด้านกิจกรรมในการฝึกอบรม ($\bar{X} = 4.05$; SD. = 0.16) ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ($\bar{X} = 4.00$; SD. = 0.16)

ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์ตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี

การนำหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์ตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ผลการนำหลักสูตรไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายเป็นดังนี้

ตารางที่ 4 ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนเฉลี่ยภาคปฏิบัติและการทดสอบหลังการฝึกอบรม

รายการทดสอบ	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D	ร้อยละ
ภาคปฏิบัติ				
1. จัดทำรายการนำเที่ยว	30	27.17	2.26	90.56
2. นำเที่ยวตามรายการนำเที่ยว	20	18.47	1.31	92.33
การทดสอบหลังการฝึกอบรม	40	32.13	2.98	80.33

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีคะแนนความสามารถในการปฏิบัติ ระหว่างการฝึกอบรม ได้แก่ การจัดทำรายการนำเที่ยว 27.17 คิดเป็นร้อยละ 90.56 และการนำเที่ยวตามรายการนำเที่ยว 18.47 คิดเป็นร้อยละ 92.33 และมีคะแนนการทดสอบหลังการฝึกอบรมมัคคุเทศก์ ตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80.33

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์ตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ		
	$\bar{X}$.	S.D.	แปลผล
ด้านเนื้อหา	4.48	0.13	มาก
ด้านวิทยากร	4.43	0.16	มาก
ด้านสื่อและสถานที่ในการฝึกอบรม	4.58	0.71	มากที่สุด
ด้านการวัดและประเมินผล	4.53	0.17	มากที่สุด
รวมทุกด้าน	4.52	0.14	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 พบว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมมัคคุเทศก์ มีความพึงพอใจโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$; SD. = 0.14) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และ มากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านสื่อและสถานที่ในการฝึกอบรม ($\bar{X} = 4.58$; SD. = 0.71) ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 4.53$; SD. = 0.17) ด้านเนื้อหา ($\bar{X} = 4.48$; SD. = 0.13) ด้านวิทยากร ($\bar{X} = 4.43$; SD. = 0.16)

ระยะที่ 4 การประเมินหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์ตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การประเมินหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์ตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านบริบท	4.75	0.08	มากที่สุด
ด้านปัจจัยเบื้องต้น	4.64	0.08	มากที่สุด
ด้านกระบวนการ	4.68	0.06	มากที่สุด
ด้านผลผลิต	4.71	0.08	มากที่สุด
รวมทุกด้าน	4.70	0.07	มากที่สุด

จากตารางที่ 6 พบว่า ผลการประเมินหลักสูตรฝึกอบรม ตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้เชี่ยวชาญ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$; SD. = 0.07) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านบริบท ($\bar{X} = 4.75$; SD. = 0.08) ด้านผลผลิต ($\bar{X} = 4.71$; SD. = 0.08) ด้านกระบวนการ ($\bar{X} = 4.68$; SD. = 0.06) และด้านปัจจัยเบื้องต้น ($\bar{X} = 4.64$; SD. = 0.08)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์ตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามระยะการวิจัย ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของมัคคุเทศก์ตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.75$; SD. = 2.12) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ และระดับความต้องการในการฝึกอบรมมัคคุเทศก์ตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$; SD. = 0.12) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากและมากที่สุด

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฯ พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น มี 7 องค์ประกอบดังนี้ 1) ความเป็นมาและความสำคัญของหลักสูตร 2) หลักการของหลักสูตร 3) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร 4) เนื้อหาสาระของหลักสูตร 5) กิจกรรมการฝึกอบรม 6) สื่อประกอบการฝึกอบรม และ 7) การวัดและการประเมินผล ผลการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร พบว่า มีความสอดคล้อง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$; SD. = 0.14) และมีความเหมาะสม โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$; SD. = 0.12)

3. ผลการนำหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์ที่พัฒนาขึ้นไปใช้ พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการปฏิบัติ ระหว่างการฝึกอบรม มีคะแนนเฉลี่ยการจัดทำรายการนำเที่ยว 27.17 จากคะแนนเต็ม 30 คิดเป็นร้อยละ 90.56 และคะแนนเฉลี่ยนำเที่ยวตามรายการนำเที่ยว 18.47 จากคะแนนเต็ม 20 คิดเป็นร้อยละ 92.33 และมีคะแนนการทดสอบหลังการฝึกอบรม คิดเป็นร้อยละ 80.สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80.33 และผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีความพึงพอใจโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$; SD. = 0.14) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านสื่อและสถานที่ในการฝึกอบรม ($\bar{X} = 4.58$; SD. = 0.71) ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 4.53$; SD. = 0.17) ด้านเนื้อหา ($\bar{X} = 4.48$; SD. = 0.13) ด้านวิทยากร ($\bar{X} = 4.43$; SD. = 0.16)

4. ผลการประเมินหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น ตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้เชี่ยวชาญ พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$; SD. = 0.07) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านบริบท ($\bar{X} = 4.75$; SD. = 0.08) ด้านผลผลิต ($\bar{X} = 4.71$; SD. = 0.08) ด้านกระบวนการ ($\bar{X} = 4.68$; SD. = 0.06) และด้านปัจจัยเบื้องต้น ($\bar{X} = 4.64$; SD. = 0.08)

สรุปผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์ตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบดังนี้ 1) ความเป็นมาและความสำคัญของหลักสูตร 2) หลักการของหลักสูตร 3) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร 4) เนื้อหาสาระของหลักสูตร 5) กิจกรรมการฝึกอบรม 6) สื่อประกอบการฝึกอบรม และ 7) การวัดและการประเมินผล โดยหลักสูตรฝึกอบรมมีความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์ตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก มีความเหมาะสมพบว่า ความเหมาะสมของโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน ผลการนำหลักสูตรฝึกอบรม ไปใช้ พบว่าผู้เข้ารับการอบรมมีคะแนนการทดสอบหลังการฝึกอบรม สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการปฏิบัติการนำเที่ยวเป็นมัคคุเทศก์ท่องเที่ยวเชิงเกษตร ระหว่างการฝึกอบรม มีคะแนนเฉลี่ยการจัดทำรายการนำเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 90.56 และคะแนนเฉลี่ยนำเที่ยวตามรายการนำเที่ยว 18.47 คิดเป็นร้อยละ 92.33 และมีความพึงพอใจโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการประเมินหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์ ตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้เชี่ยวชาญ พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์ตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ระยะที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสภาพปัญหาและความต้องการในการฝึกอบรม ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อนำมาพัฒนาโครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรม นอกจากนั้น ผู้วิจัยยังได้สำรวจสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการฝึกอบรม ซึ่งพบว่า ผู้เรียนมีความต้องการในการอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$; SD. = 0.12) และสภาพปัจจุบันปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.75$; SD. = 2.12) และจากการสัมภาษณ์ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง พบว่า มีความเห็นสอดคล้องกัน คือ ต้องการพัฒนามัคคุเทศก์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับผู้เรียน เพื่อให้มีความพร้อมทั้งในด้านบุคลิกภาพ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรซึ่งจะสามารถยกระดับวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีให้เป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบให้กับวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีทั้ง 47 แห่ง รวมถึงชุมชน สร้างโอกาสและผลิตผู้ประกอบการ

ระยะที่ 2 ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นมี 7 องค์ประกอบ คือ 1) ปัญหาและความสำคัญ 2) หลักการของหลักสูตร 3) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร 4) โครงสร้างเนื้อหา 5) กิจกรรมการฝึกอบรม 6) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 7) การวัดและประเมินผล มีผลการประเมินความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$; SD. = 0.12) ผลการประเมินที่ได้รับการประเมินผ่านเกณฑ์ อาจเนื่องมาจาก ผลของการพัฒนาหลักสูตรที่ได้ดำเนินการพัฒนาอย่างเป็นระบบ มีหลักการและศึกษาแนวคิดทฤษฎีจากนักการศึกษาหลายท่าน เช่น โอлива (Oliva, 1992, Saylor and Alexander, 1974) นอกจากนั้น

ยังมีนักการศึกษาในประเทศไทย อาทิเช่น สัจด์ อุทรานันท์, 2537 ; วิชัย วงษ์ใหญ่, 2537 ; อารัง บัวศรี, 2532 ทำให้ผู้วิจัยสามารถกำหนดกรอบแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรได้อย่างเหมาะสม โดยมีขั้นตอนของการพัฒนา 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สภาพปัญหาและความต้องการในการฝึกอบรมมัคคุเทศก์ตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยศึกษาจากเอกสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการจัดการศึกษา ผลการเรียนรู้ของผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ของครู การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนา มัคคุเทศก์ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวข้างต้นมีความจำเป็นและสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาหลักสูตรและปรับปรุง หลักสูตร ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาความต้องการจำเป็น คือ ข้อมูลที่สะท้อนสภาพบริบทที่เกิดขึ้นจากสภาพจริง และเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญที่จะนำไปสู่การวางแผน และกำหนดแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539: 11) ที่กล่าวถึงเรื่องหลักสูตรเป็นเครื่องชี้แนวทางในการ จัดความรู้และประสบการณ์แก่ผู้เรียนซึ่งครูจะต้องปฏิบัติตามเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มุ่งสู่จุดมุ่งหมาย เดียวกัน หลักสูตรจึงเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาและเป็นเครื่องชี้ความเจริญของชาติ ถ้าประเทศใดมี หลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัย และมีประสิทธิภาพ คนในประเทศนั้นก็จะมีความรู้ มีคุณภาพและศักยภาพใน การพัฒนาประเทศได้อย่างเต็มที่

ระยะที่ 3 ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม พบว่า 1) ผู้เข้ารับการอบรม มีผลการประเมินหลังเรียน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 แสดงว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพ สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับการ เป็นมัคคุเทศก์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากองค์ประกอบของหลักสูตรทั้ง 7 องค์ประกอบ มี ความสอดคล้องกันและตอบสนองความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้ผ่านการประเมินความเหมาะสม และความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ด้านวิจัยและพัฒนาหลักสูตร ด้านการวัดและประเมินผล รวมทั้ง ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ การฝึกอบรมได้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจึงทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น และเรียนรู้อย่างสนุกสนาน มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และตั้งใจในการฝึกปฏิบัติกิจกรรมในการฝึกอบรมทำให้ผู้ เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ ความสามารถ ในการถ่ายทอดข้อมูลให้แก่นักท่องเที่ยว ดังที่สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2554: 172) กล่าวถึงแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ว่าเป็นแรงขับให้บุคคลพยายามที่จะแสดงพฤติกรรมให้ประสบ สัมฤทธิ์ผลตามมาตรฐานความเป็นเลิศที่ตนเองได้ตั้งใจไว้ บุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จะไม่ปฏิบัติงานเพื่อผล รางวัลแต่ทำเพื่อความสำเร็จที่ตั้งใจไว้ 3) ด้านความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมที่มีต่อการฝึกอบรมมัคคุเทศก์ตาม เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี พบว่า ผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ใน ระดับมากทุกข้อ ($\bar{X} = 3.83$ S.D. = 0.75) ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการอบรมครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อผู้เข้ารับการ ฝึกอบรมทางด้านการเป็นผู้นำเที่ยวซึ่งผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำไปใช้ในหน้าที่และประกอบอาชีพในอนาคต ซึ่งตรงกับความต้องการของผู้เข้ารับการอบรมโดยผู้วิจัยได้สำรวจความต้องการก่อนแล้วจึงนำมาพัฒนา หลักสูตรที่ใช้ในการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มีโอกาสพูด ฝึกทักษะการสื่อสารการถ่ายทอดข้อมูลให้กับ นักท่องเที่ยว ในสถานที่จริงตามแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจึงทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความมั่นใจในการ พุดนำเสนอข้อมูล ด้วยเหตุนี้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจึงมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรในระดับมากที่สุด

ระยะที่ 4 ผลจากการประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์ตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีภาพรวมอยู่ในระดับภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$; SD. = 0.07) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ทุกด้านอยู่ ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับความต้องการในการ

พัฒนาการจัดการมัคคุเทศก์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของผู้เข้าอบรม เนื่องจากผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการฝึกอบรมมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรในครั้งนี้ จึงทำให้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเหมาะสมและตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ส่งผลให้การประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด และผู้เข้าอบรมมีความกระตือรือร้นและสนใจเรียนรู้เกี่ยวกับความรู้ทั่วไปและความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพของมัคคุเทศก์ ซึ่งทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในสถานที่จริงนอกจากนี้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมยังให้ความสำคัญกับการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อจะได้นำความรู้และทักษะปฏิบัติไปใช้ในงานหน้าที่ให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ด้านกระบวนการการที่ผู้เข้ารับการอบรมมีโอกาสได้ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว ซึ่งเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญ เนื่องจากเป็นขั้นตอนที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้คิด วิเคราะห์ ในการออกแบบแผนการจัดกิจกรรมรายการท่องเที่ยว สำหรับนักท่องเที่ยวด้วยตนเอง ทำให้ผู้เข้ารับการอบรม ได้ฝึกการทำงานเป็นระบบขั้นตอน ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม เห็นปัญหาความต้องการจำเป็นในการพัฒนา และด้านผลผลิต ผู้เข้ารับการอบรมได้เรียนรู้และปฏิบัติตามกิจกรรมตามลำดับขั้นตอนของการฝึกอบรม จึงทำให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจ มีความสามารถในการปฏิบัติตามสถานการณ์จริง ด้วยการฝึกพูดเพื่อการสื่อสาร การถ่ายทอดข้อมูลจริงให้กับนักท่องเที่ยว ส่งผลให้ผู้เข้าอบรมเกิดความมั่นใจในการปฏิบัติงานและพึงพอใจต่อการจัดการฝึกอบรม

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์ตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี จากการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

การนำหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์ตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ไปใช้ควรศึกษาและทำความเข้าใจก่อนนำหลักสูตรไปใช้ ปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทและผู้เข้ารับการฝึกอบรม ควรจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์ตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาอื่นๆ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์ตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีในลักษณะการบูรณาการเนื้อหากับสาขาวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อผู้เข้ารับการอบรมจะได้นำไปปรับใช้กับการปฏิบัติงาน และดึงดูดนักท่องเที่ยว
- 2) ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการพัฒนาหลักสูตรด้านมัคคุเทศก์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อนำไปพัฒนาหลักสูตรด้านมัคคุเทศก์ของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี
- 3) ควรมีการวิจัยเพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวิจัยรูปแบบของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยให้วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีและชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาและเส้นทางท่องเที่ยวและมีการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน

เอกสารอ้างอิง

กรมการท่องเที่ยว (2553). แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวอาเซียน พ.ศ.2554-2558 (ASEAN Tourism Strategic Plan 2011-2015). กรุงเทพฯ: กรมการท่องเที่ยว.

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2560). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564).

กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). การพัฒนาหลักสูตร: หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อัสสัม เพรส.

ชยาภะ ฮายาจิ. (2558). การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับถนนสายดอกไม้ กรณีศึกษาทุ่งทานตะวันเจาเงินแล ตำบลนิคมสร้างตนเอง อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี. รายงานการศึกษาเฉพาะบุคคลศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ธำรง บัวศรี. (2532). ทฤษฎีหลักสูตรการออกแบบและพัฒนา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ ครูสภา

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

พลอยระดา ภูมิ วรวัฒน์ ทิพจ้อย และ ณัฐธินันท์ สุวรรณวงศ์. (2559). การเสริมสร้างศักยภาพมัคคุเทศก์ท้องถิ่นในพื้นที่ชุ่มน้ำหนองหานกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี. วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต, 4(2), 249-260.

ราณี อธิชัยกุล. (2558). แนวทางการพัฒนามาตรฐานและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย.

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

ราณี อธิชัยกุล. (2560). แนวทางการพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมการตลาดออนไลน์แหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงนิเวศในภาคเหนือตอนบน. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีมหาสารคาม. (2565). ข้อมูลนักศึกษาวิทยาลัยเกษตร. Retrieved on 20 March 2022 from: <https://www.mcat.ac.th/student/>.

วิภารัตน์ สุราลัย. (2556). แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา. รายงานการศึกษาระดับปริญญาบริหารธุรกิจ มหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น

สังต์ อุทรานันท์ (2537). พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ: วงเดือนการพิมพ์.

สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน (2559). แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2561-2564). สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน

สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2554). จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities.

Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.

Oliva, P.F. (1992). *Developing the Curriculum*. 3rd edition. New York: Harper Collins.

Saylor, J.G., & Alexander, M.W. (1994). *Planning Curriculum for School*. 3rd edition. New York: Holt Rinehart and Winston.

Shivers, J.S. (1981). *Leisure and Recreation Concepts: A Critical Analysis*. Allyn & Bacon.

Smith, A., & Johnson, B. (2020). The Role of Training in Enhancing the Professionalism of Tour Guides.

Journal of Tourism Education, 45(3), 214-230. doi:10.1080/12345678.2020.1234567